

10.01.2024

**Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto koskien ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) tapauskoh-
taista soveltamista aurinkovoimahankkeessa, Yrjö ja Hanna-säätiö,
Sun Rajamäki, Nurmijärvi**

HEL 2023-015897 T 11 01 00 00

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt Keski-Uudenmaan alueelliselta vastuumuseolta kannanottoa koskien tuleeko Yrjö ja Hanna-säätiön Sun Rajamäki aurinkovoimahankkeen yhteydessä soveltaa YVA-menettelyä. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristöjen, maiseman sekä arkeologian vaalimisen näkökulmasta ja lausuu kantanaan seuraavaa.

Hankkeen tarkoituksena on toteuttaa uusi aurinkoenergian tuotantoalue Nurmijärvelle. Hankealue sijaitsee Uudellamaalla Nurmijärven kunnan alueella noin 5 km Nurmijärven kirkonkylän pohjoispuolella ja noin 2,5 km Rajamäen kylän itäpuolella, valtatie 3:n (E12) tuntumassa. Hankkeen liityntäteho olisi noin 60 MVA ja hankkeen vuosituotanto noin 53 500 MWh. Paneeleiden lisäksi alueelle rakennettaisiin muuntamot, huoltotiet ja paneeleita ympäröivät aidat. Liittyminen sähköverkkoon toteutettaisiin maakaapelilla.

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole Nurmijärven kunnan alueella oikeusvaikuttaisia yleiskaavoja. Lähimmät osayleiskaavat ovat Hyvinkäänkylän harjualueiden osayleiskaava, Vantaanjoen osayleiskaava, Nukarin kyläosayleiskaava sekä Kirkonkylän osayleiskaava. Hankealue rajautuu pohjoisimmasta osasta osittain Hyvinkään kunnanrajaan. Kyseisessä kohdassa Hyvinkään puolella on voimassa Palopuron-Ridasjärven osayleiskaava. Hankealueeseen rajautuvilta osin kaavassa on merkinnät maatalousvaltainen alue (MT) sekä maa- ja metsätalousvaltainen alue (M). Hankkeessa ei osoiteta rakentamista kyseisille alueille.

10.01.2024

Hankeselostuksen Sun Rajamäki aurinkovoimahanke hankeselostus ja hankkeen ympäristövaikutukset (Arkkitehtitoimisto Ajak Oy, 7.12.2023) mukaan laajuudeltaan noin 118 hehtaarin hankealue koostuu kolmesta erillisestä alueesta ja sijoittuu 12 kiinteistön alueelle. Hankealue on osa laajaa avointa peltoaluetta eikä alueelle sijoitu metsäalueita. Hankealue on nykytilassaan kauttaaltaan ihmisen muokkaamaa ympäristöä, eikä alueelle sijoitu erityisiä ns. luonnonmukaisia ympäristöjä. Hankealue rajautuu suurimmalta osalta viereisiin peltoihin, minkä lisäksi hankealuetta rajaa pienissä määrin ympäröivät metsäalueet. Alueen itäpuolella kulkee pohjois-etelä suunnassa valtatie 3 (E12) sekä seututie 130, joihin hankealue rajautuu usean sadan metrin matkalta. Hankealueen lähiympäristö on harvaan asuttua. Hankealueella ei sijaitse asuinrakennuksia, mutta hankealueen reuna-alueilla sijaitsee yksittäisiä asuinrakennuksia, jotka huomioidaan voimalan tarkemmassa suunnittelussa. Hankealueen lävitse kulkee lisäksi koillis-lounaissuunnassa Fingrid Oyj:n 400kV sähkölinja.

Aurinkopaneelit sekä niiden metalliset telineet ovat melko kevyitä rakenteita, ja alueen maasto on valmiiksi hyvin tasaista, joten käytettävät perustustavat ovat kevyitä ja maastonmuokkaustarpeet ovat vähäisiä. Alueelle joudutaan toteuttamaan uusia teitä huolto- sekä pelastusajoa varten.

Hankkeen vaikutuksia kulttuuriympäristöön ja maisemaan on tutkittu lausuntopyynnön liitteenä olleessa Selvitys Nurmijärven aurinkovoimala-alueen suhteesta kulttuuriympäristöön (Arkkitehtitoimisto Ajak Oy, 19.9.2023). Maisemavaikutusten arviointia havainnollistetaan selvityksessä analysoimalla, miten aurinkovoimalan rakenteet näkyisivät selvitysalueen ja sen lähiympäristön maisemassa. Analysoinnin perusteella voidaan osoittaa millä tavoin alttiita eri ympäristön kohdat ovat todennäköisille maisemavaikutuksille.

Arkeologia

Nurmijärvellä on tehty kuntainventoinnit esihistoriallisten kohteiden osalta vuonna 2006 (Johanna Seppä/ MV) ja historiallisten kohteiden osalta vuonna 2008 (Tapani Rostedt/ MV). Molemmat inventoinnit voidaan katsoa vanhentuneiksi.

Suunnittelualueelta tai sen läheisyydestä ei tunneta Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin perusteella muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Selvitysalueen länsipuolelta tunnetaan kuitenkin kivikautisen esineen löytöpaikka Pirttimäki (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000005223). Paikalta on löydetty 1930-luvulla peltotöissä kivikaudelle ajoittuva kirves. Alue on myöhemmin jäänyt Helsinki–Hämeenlinna-moottoritien alle. On mah-

10.01.2024

dollista, että suunnittelualueen pohjoispuolella sijaitsevilla hiekkaisilla mäenharjanteilla on sijainnut kivikautinen asuinpaikka.

Itse suunnittelualueisiin ei liity mainittavaa arkeologista potentiaalia, joten museo katsoo, että suunnittelualueilla ei ole tarvetta arkeologisille lisäselvityksille. Jos hankkeessa tullaan muokkaamaan Pirttimäentien tai Penttiläntien lähialuetta, on suunnitteluvaiheessa oltava yhteydessä Keski-Uudenmaan alueelliseen vastuumuseoon.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Selvitysalueen maisematila koostuu avoimista viljelyalueista, sulkeutuneista tai puoliavoimista metsäalueista sekä liikennealueista. Avoimet pelloista koostuvat viljelyalueet muodostavat selkeästi yleisimmän osan selvitysalueen maisemakuvasta. Selvitysalueen viljelymaisemat kuuluvat Keski-Uudenmaan viljelyseudun jokilaaksojen alueeseen ja suurin osa pelloista on aktiivisessa viljelykäytössä. Avoimien viljelyalueiden maisematilaa jäsentävät ja rytmittävät tyypilliset maatalouskulttuurimaiseman elementit, kuten maatiloihin liittyvät metsäsaarekkeet ja niiden tuntumassa usein teiden varsilla sijaitseva asutus. Avoimilla viljelyalueilla maisemakuvaan liittyy myös voimajohtolinjojen kulkeminen peltoalueiden halki ilmajohtoina. Fingrid Oyj:n 400 kV:n ilmajohto kulkee selvitysalueen halki lounais-koillissuunnassa. Selvitysalueella ja sen lähiympäristössä kulkee myös monia muita pienempiä ilmajohtoja, jotka näkyvät avoimessa maisemassa etäälle.

Sulkeutuneet tai puoliavoimet metsäalueet muodostavat toiseksi suurimman osan alueen maisemakuvasta. Tässä maisematilassa muodostuvien näkymien pituus jää tyypillisesti varsin lyhyeksi tai rajatuksi puustoisuuden vuoksi. Puoliavoiminta tilaa muodostuu hakkuuaukeiden tai taimikkoisten alueiden kohdalle. Metsätaloustyönsä metsän ohella maisematilassa esiintyy myös yksittäisiä luonnontilaiseksi jääneitä kohtia, kuten karuja kalliometsäalueita tai vastaavasti rehevämpiä sekametsäisiä alueita. Sulkeutuneet metsäalueet tarjoavat luontaista näkösuojaa.

Helsinki-Tampere moottoritie ja sen vieressä kulkeva Hämeenlinnantie muodostavat tieliikennealueen, joka jakaa selvitysalueen pohjois-eteläsuunnassa. Helsinki-Tampere moottoritie on valtakunnallisesti merkittävä molempiin suuntiin kaksiajoratainen valtatie. Hämeenlinnantie on kooltaan pienempi maakunnallisesti merkittävä seututie. Moottoritienopeudella liikkuvat ajoneuvot ja näiden ääni muodostavat myös oman elementtinsä olevaan maisemakuvaan ja äänimaisemaan. Selvitysalueen keskellä sijaitsee lisäksi Savikko-niminen yksityinen nurmipintainen lentopaikka, jonka yhteydessä sijaitsee lentotoimintaan liittyviä rakennuksia.

10.01.2024

Selvitysalueella tai sen läheisyydessä ei selvityksen mukaan sijaitse valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita (VAMA 2021). Lähin valtakunnallisesti merkittävä maisema-alue, Vantaanjokilaakson viljelymaisema sijoittuu selvitysalueen eteläpuolelle, lähimmillään noin 15,7 kilometrin päähän selvitysalueen eteläosasta mitattuna. Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei myöskään sijaitse valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY 2009). Lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, Rajamäen tehdasyhdyskunta, kirkko ja rautatieasema sijaitsee selvitysalueen länsipuolella Rajamäen kylässä noin 2,2 km etäisyydellä selvitysalueesta. Seuraavaksi lähimmät RKY-alueet sijaitsevat selvityksen mukaan vähintään 5,5 km etäisyydellä selvitysalueesta, eikä niitä ole eritelty selvityksessä.

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei selvityksen mukaan sijaitse maakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä eikä rakennusperintörekisterin kohteita tai alueita. Lähin maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö on Raalan kartano ja kulttuurimaisema, joka sijaitsee noin 1,7 km päässä selvitysalueesta kaakkoon Helsinki-Tampere moottoritien itäpuolella.

Selvityksen mukaan hankkeen keskeisimmät maisemavaikutukset liittyvät selvitysalueen välittömään paikalliseen lähimaisemaan ja kaukomaisemaan, jota aurinkovoimalan toteuttaminen muuttaisi. Aurinkovoimala loisi toteutuessaan uudenlaisen ympäröivästä maisemakuvasta selkeästi omanlaisekseen hahmottuvan yhtenäisen rakennetun teollisen maisematilan, jossa asennetut paneelit peittäisivät aiemmin peltoina käytettyjä alueita. Syntynyttä maisematilaa jäsentäisivät peilialuelohkojen väliset huoltotiet ja mahdolliset viherkäytävät. Selvitysalueen sisältä koettavien näkymien pituus vaihtelisi riippuen maaston paikallisista korkeusolosuhteista ja toisaalta selvitysalueelle jäävien puustoitusten näkymiä rajaavien ja katkovien alueiden sijainnista. Alueen ulkopuolelta selänteiden paikallisesti korkeimmilta kohdilta muodostuisi voimala-alueelle pitkiäkin avoimia näkymiä, joita hallitsisi aurinkopaneelikenttien rytmi.

Selvityksen mukaan vaikutukset ympäröivään maisemaan kohdistuisivat pääasiassa avoimiin viljelyalueisiin ja näiden yhteydessä sijaitsevan asutuksen ja maataloustoiminnan oleviin maisemiin. Lisäksi vaikutus kohdistuisi tiellä liikkujien kokemaan maisemaan. Kaikista korostuneimmillaan aurinkovoimalan maisemavaikutus olisi ilmasta, esimerkiksi lentokoneesta käsin, nähtynä. Savikon lentopaikan toiminta alueella jatkuu ja voimalasta aiheutuisi lentopaikan käyttäjille maisemallisia vaikutuksia.

10.01.2024

Haitallisten maisemavaikutusten vähentäminen on selvityksen mukana lähtökohtaisesti varsin haastavaa valmiiksi avoimessa viljelymaisemassa, jossa pitkät vapaat näkymät ovat luonteenomaisia. Puuston istuttamista näkymäsuojaksi tai paneelikenttien sisäisten reittien yhteyteen voidaan selvityksen mukaan pitää eräänä pitkän aikavälin vaikutusten vähentämiskeinona, joka vähentäisi laajojen paneelikenttien monotonista vaikutelmaa ja tarjoaisi myös näkösuojaa asutukselle. Merkittävimmin hankkeesta syntyvään maisemavaikutukseen voidaan vaikuttaa rakentamisen määrää säätämällä.

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon kanta

Selvitysalueen viljelymaisemat kuuluvat Keski-Uudenmaan viljelyseudun jokilaaksojen alueeseen ja suurin osa pelloista on aktiivisessa viljelykäytössä. Nurmijärven rakennusperintöselvityksen (Arkkitehtitoimisto Lehto Pelkonen Valkama Oy, 2010) mukaan kulttuurimaiseman runko, perinteinen kylä- ja peltomaisema on edelleen säilynyt Nurmijärvellä ja museo pitää tärkeänä, että perinteistä peltomaisemaa vaalitaan. Selvityksen mukaan hankkeen vaikutukset maisemaan ovat pitkäaikaisia, mutta eivät pysyviä. Hankkeen takia ei tarvitse kaataa metsää, eikä hankkeella ole siten pitkäaikaista maisemallista vaikutusta metsän poistumisen kautta. Tämän lisäksi voimalan toiminnan loputtua alue voidaan periaatteessa keveiden rakennelmien takia ennallistaa, ja palauttaa maisemallisesti nykyiseen tilaan. Hankkeen maisemahaittoja voidaan lieventää käyttämällä matalan puuston alueita sekä pensasvillisuutta rajoittamaan paneelialueille syntyviä näkymiä esimerkiksi hankealueen lähiympäristössä sijaitsevien asuinrakennusten suuntaan.

Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo katsoo, että hankeselostuksessa on selvitetty alueen kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet sekä esitetty hankkeen vaikutukset alueen maisemaan ja kulttuuriympäristöihin riittävässä määrin. Museo katsoo, että aurinkovoimalahankkeen vaikutuksia maisemaan, rakennettuun kulttuuriympäristöön ja arkeologiseen kulttuuriperintöön on mahdollista arvioida hankesuunnittelun yhteydessä. Hanke ei näin ollen museon näkökulman mukaan edellytä YVA-lain mukaisen arviointimenettelyn soveltamista kulttuuriympäristöjen, maiseman sekä arkeologian vaalimisen näkökulmasta.

Lisätiedot

Katariina Ruuska-Jauhijärvi, tutkija, puhelin: 09 310 36473
katariina.ruuska-jauhijarvi(a)hel.fi

Kulttuuriympäristöpäällikkö

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

6 (6)

10.01.2024

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.